כד: אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

יתרו לאחר מתן תורה הוה. וא"ת ל"כ לפורה שאת משה לא בתה אלא לאחר מתן תורה ומיקשי על הא דאמרינן בפ' הצאן (ויקמות דף פב.) ג' דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה על ידו וקחשיב פירש מן האשה ומאי קאמר הא לא היתה לפורה עמו וי"ל שהקב"ה נתן לב לפרוש מן האשה ולמ"ד קודם מתן תורה נא קשיא מה שאמר משה אל יתרו והודעתי את חוקי האלהים ואת תורותיו דהא עדיין לא ניתנה תורה ועוד קשיא מה שפי' רש"י בפרשה יתרו שאת היה לו למשה שהות לשפוט ישראל עד מחרת יום הכפורים וגרמה לכל אותה פרשה לאשונה דיתרו נאמרה קודם מתן תורה אבל סוף הפרשה ואלו לא נאמרה עד לאחר מתן תורה אלא אגב שמספר ביאת תוחנו מספר כל עניינו עד שחזר לאהלו ואפילו למ"ד לאחר מתן תורה נא ק"ק למה נכתבה פרשה זו לכתוב וי"ל דלפי שספר בביאת עמלק שהרע לישראל לאשונה מספר נמי מעשה יתרו שהטיב לישראל לאשונה מעלה משובה שנתן להם: **רבי** יוחנן אמר גבול יש לה פחות מבת ג' נעקרת. ולכאו' למימה לרביעה וקלי לשנוי רומיא דמתני' דאין מעמידין והכא דלוקחין מהם כהמה לקרבן ואליבא דרבנן קאמר דאילו ר"א אפי' בבת שתים חיים לרביעה דהא פרה בת שתים וחיים לרביעה ותו דקתני וכן היה ר"א פוסל בכל הקרבנות דמשמע אפילו בני שנה וא"ת לרבי יוחנן היכי שרי ליקח לקרבן פחותה מבת שלש שנים ניחוש דלמא רבעוה לאמה כשהיא מעוברת והיא וולדה נרבעו י"ל דר' יוחנן לטעמיה דאמר בפ' הערל (יבמות עח. ושם) עובר לאו ירך אמו הוא: **פרה** וחמור בת שלש שנים ודאי לכהן. פי' דקודם שלש ולאי לא ילדה ויש לתמוה הא מעשה בכל יום דפרה בת שתי שנים יולדת וי"ל דודאי עתה נשתנה הענין ממנו שהיה בדורות הראשונים כמו בעינוניתא דורבא דאמרי' פרק אלו טרפות (חולין דף מז. ושם) כל חייא בריישתא הכי אית להו אלמא גויתא לית להו ועתה היא בכל הבהמות שלנו ב): **מזמורא** יתמא. פי"ה שלא הוכר שם האומר וקשה דהא כמה מזמורים יש כיוצא בו מזמור לתודה (תהלים ק) מזמור שיר ליום השבת (שם צב) שלא הוכר שם האומרן וגרמה לפרש שקרא לו יתמא משום שלא הוכר על מה נאמר כמו מזמור לתודה שמפרש שנעשה לאמרו על התודה וכן מזמור שיר ליום השבת ואע"פ שיש יושב בסתר עליון (שם צא) אשרי האיש (שם א) ה' מלך גאות לבש (שם צג) שלא הוכר על מה נעשו מ"מ אין כתוב בהן מזמור: למשה

יתרו לאחר מתן תורה הוה מאי איכא למימר אלא יתרו מישראל זבן ת"ש [1]ויאמר שאול מעמלקי הביאום אשר חמל העם על מיטב הצאן והבקר (המשנים והכרים ועל כל הצאן) למען זבוח לה' אלהיך מאי מיטב דמי מיטב ומ"ש מיטב כי היכי דליקפץ עליהן זבינא ת"ש [2]ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדוני המלך (את) הטוב בעיניו (ואת) [ראה] הבקר לעולה והמוריגים וכלי הבקר לעצים אמר רב נחמן ארונה גר תושב היה [6]מאי מוריגים אמר עולא מטה של טורבל מאי מטה של טורבל עיזא דקורקסא דדיישן אמר רב יוסף מאי קרא [3]הנה שמתיך למורג חרוץ חדש בעל פיפיות תדוש הרים ותדוק וגבעות כמוץ תשים מיתיבי [4]ואת הפרות העלו עולה לה' הוראת שעה היתה [5]ה"נ מסתברא דאי לא תימא הכי עולה נקבה מי איכא ומאי קושיא דלמא בבמת יחיד וכדרב אדא בר אהבה דאמר רב אדא בר אהבה מנין לעולה נקבה שהיא כשרה בבמת יחיד שנאמר [5]ויקח שמואל טלה חלב אחד [6]ויעלהו עולה ויעלהו זכר משמע אמר רב נחמן בר יצחק ויעלה כתיב ר' יוחנן אמר [6]גבול יש לה פחותה מבת ג' שנים נעקרת בת ג' שנים אינה נעקרת איתיביה כל הני תיובתא שני להו פחותה מבת ג' שנים ת"ש ואת הפרות העלו עולה לה' בפחותה מבת שלש שנים מתקיף לה רב הונא בריה דרב נתן א"כ היינו [6]ואת בניהם כלו בבית פחותה מבת ג' שנים [7](ופחותה מבת ג' שנים) מי קא ילדה [8](והתניא) [9]פרה וחמור מבת ג' ודאי לכהן מכאן ואילך ספק אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא: [7]וישרנה הפרות בדרך על דרך בית שמש וגו' מאי וישרנה א"ר יוחנן משום ר"מ שאמרו שירה [6] ורב זוטרא בר טוביה אמר רב שישרו פניהם כנגד ארון ואמרו שירה ומאי שירה אמרו א"ר יוחנן משום ר"מ [8]אז ישיר משה ובני (ב) ישראל ור' יוחנן דידיה אמר [9]ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו [וגו'] ור"ש בן לקיש אמר מזמורא יתמא [10]מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו ר' אלעזר אמר [11]ה' מלך ירגזו עמים ר' שמואל בר נחמני אמר [12]ה' מלך גאות לבש ר' יצחק נפחא אמר רוני רוני השיטה התנופפי ברוב הדרך המחושקת בריקמי זהב המהוללה בדביר ארמון ומפוארה בעדי עדיים רב אשי מתני לה להא דר' יצחק (ג) [13]אהא ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ישראל מאי אמרו אמר ר' יצחק רוני רוני השיטה [וכו'] אמר רב כמאן קרו פרסאי לספרא דביר מהכא [14]ושם דביר לפנים קרית ספר [7](רב אשי) אמר כמאן קרו פרסאי לנידה דשתנא מהכא [15]כי דרך נשים לי וידום

ונדגון אלהיהם: **יתמא.** שלא הוכר שם לומרו: **ירגזו.** על שהכס בנכת מחוריהם: **השיטה.** אילן עלי שטים: **הנופפי.** התרוממי: **המחושקת.** קשורה כמו וחשוקיהם כסף (שמות כז): **בריקמי זהב.** מצופה זהב טהור מבית וממחוץ: **המהוללה בדביר ארמון.** שם"ת של משה בתוכו וארון מהולל ומפואר כמה שבתוכו: **בעדי עדיים.** ואין לך עדי גדול מזה: **דביר.** הוא ספר בלשון פרסי: **וישראל מאי אמרו.** בנסוע הארון בעת המסעות שבמדבר שהיה משה אומר קומה ה' (במדבר י) ומה ישראל עונין אחריו: **דשתנא.** נוטריקון ד' דרך ש' נשים: **וידום**

ולא כתיב ביה נמי מזמור לדוד. ר' אלעזר אמר ה' מלך ירגזו עמים. ר' שמואל בר נחמני אמר ה' מלך גאות לבש. ר' יצחק נפחא אמר רומי רומי שיטה פי' הארון שהוא עצי שטים התנופפי ברוב הדרך המחושקה בריקמי זהב המהוללה בדביר וארמון. כי הארון היה נתון בדביר שבארמון. רב אשי מתני להא דר' יצחק נפחא אהא. ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' וגו'. וישראל מאי אמור. אמר ר' יצחק נפחא רומי רומי שיטה כו': אמר רבא כמאן קרו פרסאי לבית הספר דביר מהכא ושם דביר לפנים קרית ספר: וקרו נמי לנדה דושתנא. כדכתיב דרך נשים לי.

תורה אור

1. ויאמר שאול מעמלקי הביאום אשר חמל העם על מיטב הצאן והבקר למען זבח ליי אלהיך ואת היותר החרמנו:
שמואל א טו טו
2. ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדני המלך הטוב בעיניו ראה הבקר לעולה והמרגים וכלי הבקר לעצים:
שמואל ב כד כב
3. הנה שמתיך למורג חרוץ חדש בעל פיפיות תדוש הרים ותדק וגבעות כמוץ תשים:
ישעיהו מא טו
4. והעגלה באה אל שדה יהושע בית השמשי ותעמד שם ושם אבן גדולה וביקעו את עצי העגלה ואת הפרות העלו עלה ליי:
שמואל א ו יד
5. ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלהו עולה כליל ליי ויזעק שמואל אל יי בעד ישראל ויענהו יי:
שמואל א ז ט
6. ויעשו האנשים כן ויקחו שתי פרות עלות ויאסרום בעגלה ואת בניהם כלו בבית:
שמואל א ו י
7. וישרנה הפרות בדרך על דרך בית שמש במסלה אחת הלכו הלך ונעו ולא סרו ימין ושמאול וסרני פלשתים הלכים אחריהם עד גבול בית שמש:
שמואל א ו יב
8. אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליי ויאמרו לאמר אשירה ליי כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים:
שמות טו א
9. ואמרתם ביום ההוא הודו ליי קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו הזכירו כי נשגב שמו:
ישעיהו יב ד
10. מזמור שירו ליי שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו:
תהלים צח א
11. יי מלך רגזו עמים ישב כרובים תנוט הארץ:
תהלים צט א
12. יי מלך גאות לבש לבש יי עז התאזר אף תכון תבל בל תמוט:
תהלים צג א
13. ויהי בנסע הארן ויאמר משה קומה יי ויפצו איביך ינוסו משנאיך מפניך:
במדבר י לה
14. וילך משם אל ישרני דביר ושם דביר לפנים קרית ספר:
שופטים יא יא
15. ותאמר אל אביה אל יחר בעיני אדני כי לוא אוכל לקום מפניך כי דרך נשים לי ויחפש ולא מצא את התרפים:
בראשית לא לה

רבינו חננאל

והא כתיב ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדוני המלך הטוב בעיניו ראה הבקר לעולה וגו'. אמר רב יוסף ארונה גר תושב היה. מאי מוריגים. אמר עולא טטה של טורבל. פי' היא עיזא דיקורקסא דדישא דושתא כדכתיב הנה שמתיך למורג חרוץ חדש וגו'. ת"ש ואת הפרות העלו עולה לה' וגו'. התם הוראת שעה היתה. ואסיקנא נקבה כשרה לעולה בבמת יחיד שנא' ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלהו עולה וגו'. והא ויעלהו זכר משמע. ויעלה כתיב חסר וא"ו. ר' יוחנן אמר גבול יש לה פחותה מבת ג' שנים אם רובעה נעקרת. ועובד כוכבים חס על בהמתו שלא הועקר ואינו רובעה. אבל בת ג' שנים אינה נעקרת. ואיתיביה כל הני תיובתא ושני ליה התם בפחותה מבת ג' שנים ת"ש ואת הפרות העלו עולה לה' בפחותות מבנות ג' שנים. ומי מצית אמרת הכי והכתיב ואת בניהם כלו בבית; **ירושלמי** ז) והכתיב ויאמר שאול מעמלקי הביאום

מסורת הש"ס

א) זבחים קטו: ע"ש מנחות כב. ע"ש. ב) [ויעלה מתיב ויעלהו קרי.]. ג) [עי' תוס' לעיל כב. ד"ה הנינא]. ד) [כ"מ מ"ז. ה) [נ"ל והתנן]. ו) [כתובות יט:]. ז) נ"ל אמר רב אסי וכ"מ בע"י ויעלקון פ' אלא איתא אמר רב ספרא כמתן וכו'], ח) כפ"ח: [ספיקתא. ט) נ"ל לפני ד"ה פרה ומחוק]. י) הסמים על ידו על שנתן נל"ל. כ) [וע"ע תוס' כתובות יט: ד"ה פרה ותוס' חולין מז. ד"ה כל הנין].

גליון הש"ם

גמ' ה"נ מסתברא. עי' טורי אבן ר"ה דף י ע"א ד"ה ענל: שם נבול יש לה. עי' לקמן דף מו ע"ב תוס' ד"ה כשנרבעו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכ' ומ"ל. נ"ב ס"א וכן אמר רב זוטרא מי שעקמו פניהם כו': (ב) שם משה וכו' ישראל נ"ב ס"א נאמר כאן הלך ונעו ונאמר להלן כי גאה גאה: (ג) שם לשא לר' יצחק נפחא אהא וכו': ר' יצחק נפחא רוחי: (ד) רש"י ד"ה מכאן וכו' דאיכא למימר וכו' לא בכרה בבית כל"ל ומיכי זה נמתק: (ה) בא"ד והעלה יעבב לעצמו:

מוסף רש"י

מטה של טורבל. כך נקרא במסכת פרה (פי"ב מ"ח, זבחים קסז). **עיזא דקורקסא.** נשר גדול מלא יתדות (מנחות כב.) כמין עז של עץ ויש בו יתדות חדים ונס עשוי חריצים חריצים קרניי"ש ומוליכו ומביאו על הקשים של דשה לאחר שנילוטה ומתמתכן ונעשין תכן (זבחים קסז). **מאי קרא.** דהוא עשוי חריצין ומוכן לדוק ולדוך (שם). **למורג חדרון כו'.** מוריגים לגורן ומתיב דשה, דכתיב מורג ומתיב תרוס (מנחות כב.). **חדרון.** יפה ומצוייר (שם).

רבינו חננאל (המשך)

וגו'. אין למידין משאול דמר ריש לקיש שאול גרופית של שקמה היה. כלומר לא היה גרופית של זית. ואי פחותה מבת שלש שנים מי ילדה. והתנן פרה וחמור בת ג' ודאי לכהן כלומר ודאי עדיין לא בכרה. אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא הוראת שעה היתה: וישרנה הפרות בדרך. מאי וישרנה אמר רב שעקמו פניהם כלפי הארון ואמרו שירה. ואל תתמה שהרי אתון של בלעם דברה עמו. ר' יוחנן אמר משום ר' מאיר אמרו שירת משה אז ישיר משה וגו'. ור' יוחנן דידיה אמר ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמי עלילותיו. ריש לקיש אמר מזמורא יתמא ומאי ניהו מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה. ואמאי קרו ליה מזמורא יתמא אהא. ויהי בנסוע דלא כתיב ביה מזמור לתודה ולא מזמור שיר נחמני אמר ה' מלך גאות לבש. ר' אלעזר אמר ה' מלך ירגזו עמים. ר' שמואל בר נחמני אמר ה' מלך גאות לבש. ר' יצחק נפחא אמר רומי רומי שיטה פי' הארון שהוא עצי שטים התנופפי ברוב הדרך המחושקה בריקמי זהב המהוללה בדביר וארמון. כי הארון היה נתון בדביר שבארמון. רב אשי מתני להא דר' יצחק נפחא אהא. ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' וגו'. וישראל מאי אמור. אמר ר' יצחק נפחא רומי רומי שיטה כו': אמר רבא כמאן קרו פרסאי לבית הספר דביר מהכא ושם דביר לפנים קרית ספר: וקרו נמי לנדה דושתנא. כדכתיב דרך נשים לי.

ז) מתיבת ירושלמי עד נדגון אלהיהם של זית נלקה מתוקמו לתלן אלא ושרתה הפרות.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com